

XVI STUDENTŲ LITUANISTŲ KONFERENCIJOS „LAIMEI, MAIRONIS“ APŽVALGA

2012-ųjų gegužę Vilniaus universitete vyko studentų lituanistų konferencija „Laimei, Maironis“, skirta, kaip nurodo konferencijos pavadinimas, didžiajam lietuvių literatūros klasikui paminėti. Konferencijos įžanginėje dalyje fakulteto dekanas doc. Antanas Smetona pažymėjo, kad konferencija atspindi fakulteto siekį orientuotis būtent į lituanistines studijas. Dr. Brigita Speičytė pabrėžė, kad studentų konferencijos embleminės figūros, Maironio, pasirinkimas neatsitiktinis: pats autorius savo 1895 m. poemos „Tarp skausmų į garbę“ pratarinėje rašė, kad tikisi supratimo ne iš vyresnės kartos, o būtent iš jaunimo. Parafrazuodama Tomą Venclovą, daktarė pažymėjo, kad Maironio negalima nei apeiti, nei pakartoti, tačiau poeto kūryba ir toliau provokuoja kūrybingumui.

Pirmasis konferencijos posėdis buvo sudarytas iš pranešimų Maironio kūrybos tematika. Vilniaus universiteto trečiakursė Elžbieta Banytė savo pranešime „Erotinis moters-tėvynės motyvas“: nuo Horacijaus iki Maironio“ ryškino Maironio poezijos intertekstualius ryšius su klasikine poezija – Horacijumi, M. K. Sarbievijumi. Erotinis moters-tėvynės motyvas studentės buvo interpretuojamas kaip turintis daug sąsajų su klasikine paradigma, tokią prielaidą bakalaurantė grindžia Horacijaus teksto lyginimu su M. K. Sarbievijaus, A. Vienažindžio ir Maironio eilėraščiais. A. Mickūno eroso, kaip energijos, siekiančios pačios savęs, sampratos įtraukimas leido studentei visų minėtų autorių kūryboje pasirodantį erotinį moters-tėvynės

motyvą perskaityti kaip daugiaplanį vaizdinį, kuris dažnai transformuojamas į religinį jausmą. Studentės pranešime buvo pabrėžiama tai, kad Maironio poezijoje susipina tiek klasikinės, tiek romantinės paradigmos. E. Banytės pristatymas buvo įvertintas kaip geriausias pranešimas Maironio tema.

Vilniaus universiteto studento Vainiaus Bako pranešimas „Būties paraštės ir paribiai: vakaras tarp sapno ir pabudimo“ buvo sukoncentruotas ties Maironio eilėraščio „Vakaras“ („Ant ežero Keturių Kantonų“) interpretacija, kuriai rutulioti buvo naudojamosi Charleso E. Bresslerio septynių imanentinės analizės pakopų schema. Studentas savo pranešime aktualizavo šio teksto ryšius su A. Baranausko „Anykščių šileliu“, V. Mykolaičio-Putino „Tarp dviejų aušrų“. Stengiamasi išryškinti eilėraštyje vyraujančias dvi pagrindines įtampas, pasireiškiančias ribinės situacijos suvokimu, linijos tarp svajų-prisiminimų ir tikrovės, tarp dabarties ir praeities atsiradimu. Ketvirtakursio pranešimo centre atsideria Maironio teksto dvipoliškumas, ribos, subjekto tarpinės būsenos aktualizavimas.

Lietuvos edukologijos universiteto magistrantė Sigita Sipavičiūtė pranešime „Sigito Gedos improvizacija Maironio poezijos įvaizdžiais“ analizavo Sigito Gedos eilėraščių ciklą „Maironio mirtis“. Studentė skyrė dėmesį ne tik šių dviejų poetų tekstų ryšiams, bet ir Gedos tekstų kompozicijai: teigiama, kad Gedos ciklas yra komponuojamas muzikiniu fugos

principu. Tokia interpretacija leido studentei abiejų autorių kūrybą matyti kaip artimą muzikinei improvizacijai.

Likę trys posėdžio pranešimai buvo sukonzentruoti ties Maironio kūrybos recepcija. Varšuvos universiteto magistrantė Katarzyna Nitychoruk, skaitydama pranešimą „Tomas Venclova – Maironio kūrybinio palikimo ir kultūrinės įtakos vertintojas“, pažymėjo T. Venclovos, kaip kritiko, vaidmenį, vertinant Maironio poeziją. Studentė pabrėžė, kad Maironis Venclovos yra matomas kaip poetas, kurio tekstų simbolinis planas idealiai atitiko tiek jo meto, tiek sovietmečio istorinę situaciją, todėl poeto tekstai tapo daugiau nei poezija. Taigi studentės pranešimas dar kartą parodė, koks svarbus Maironio vardas apskritai kalbant apie poeziją Lietuvoje.

Vytauto Didžiojo universiteto studentės Neringos Butnoriūtės pranešimas „Poetų požiūris į Maironį 2000–2011 m. literatūrinėje spaudoje“ buvo būtent apie T. Venclovos išsakytą požiūrį, kad Maironio poezija mūsų sąmonėje yra kaip norma, nuo kurios atsispiriama, bet kuri yra būtina. Studentės pranešimas susikoncentravo ties Maironio poezijos socialumo ir aktualumo problemomis ir leido Maironio tekstus matyti kaip poezijos ideologiją. Vyresnių kartų poetų ir jaunųjų požiūrių analizė kaip tik ir parodė, kad santykiai su Maironio kūryba yra nevienareikšmiški. Apibendrinama studentė pabrėžė Maironio kūrybos visuomeniškumą.

Bene daugiausia diskusijų pirmajame konferencijos posėdyje sukėlęs Vilniaus universiteto studento Vaidoto Montrimo pranešimas „Anti-Maironis“, kuriame bandyta į poeto figūrą pažvelgti iš kitos, realistinės, pusės. Toks požiūris į poetą yra tarsi bandantis išsivaduoti iš tautinės mitologijos stereotipų. Pranešimo metu studentas, remdamasis Vaižganto, Matulaičio, Paporonio požiūriais, dar kartą atskleidžia, kokia sudėtinga ir nevienareikšmiška yra autoriaus kūrybos recepcija.

Antrąją konferencijos posėdį sudarė pranešimai tautosakos, kalbos ir vaikų literatū-

ros temomis. Vilniaus universiteto trečiakursė Simona Diržinauskaitė, trumpai pristaciusi Gervėčių regiono savitumą ir to krašto tautosakos ypatumus, ryškino lietuvybės ir tautinio savitumo bei žemdirbiškos kultūros ir sakralumo paralelę. Studentė, skaitydama pranešimą tema „Kultūrinės atminties raiška Gervėčių krašto sakmiškuose naratyvuose“, daugiausiai dėmesio skyrė gausiems chtoniškiesiems siužetams, kurie atskleidžia šio krašto gyventojų suvokimą apie skirtingų sričių darną, moralės ir etikos modelį. Remdamasi surinkta medžiaga pranešėja teigė, kad Gervėčių krašto žmonės susidūrimą su anapusybe vertino ne vien kaip lemtinę įvykį, bet priėmė tai kaip jų gyvenimą nuolat lydinčią antgamtiškąją sferą.

Kita Vilniaus universiteto studentė ketvirtakursė Asta Skujytė pristatė pranešimą „‘Druogiui krečiant, išjok žarstekliu’ raitelio ir drugio ligos paralelė lietuvių sakmėse ir etnomedicinoje“. Apatarsi mokslininkų komentarus šia tema, įtaigiai pristatė drugio ligos požymius ir surinktus liudijimus tautosakoje. Tyrusi lietuvių sakmes, kuriose pažymimi išoriniai drugio požymiai, lietuvių liaudies tikėjimus ir etnomedicinos užrašymus, bakalaurantė aptarė šios ligos antropomorfinius pavidalus. Gausiai iliustravusi pavyzdžiais, raiškiai pristaciusi savo temą, A. Skujytė konferencijos pabaigoje buvo apdovanota už geriausią pranešimą.

Pranešimus tautosakos tema pakeitė kalbėjimas apie literatūrines pasakas. Vilniaus universiteto ketvirtakursė Eglė Baliutavičiūtė skaitė pranešimą „Gintarės Adomaitytės pasakų veikėjai“, kuriame kalbama apie du pagrindinius autorės pasakų motyvus: veikėjo vardą kaip tapatybę ir veikėjų draugystę kaip esminį gyvenimo siekį. E. Baliutavičiūtė pažymi švedų rašytojos Marijos Gripės įtaką lietuvių autorės kūrybai, teigdama, kad abiejų kūrėjų knygose vaikams sutampa skiepijamos vertybės: draugystė, žmogiška šiluma, atjauta.

Viešnia iš Klaipėdos universiteto – ketvirtakursė Rūta Kuizinaitė – perskaitė praneši-

mą „Grybų pavadinimai Pakruojo apylinkių gyventojų kalboje“. Pati surinkusi medžiagą tyrimui, fiksavo Pakruojo tarmės grybų pavadinimus. Nustačiusi grybų semantinės grupės struktūrą, formaliąją pavadinimų struktūrą, pavadinimų motyvaciją, pranešėja padarė išvadas, kad mokslinė grybų klasifikacija nesutampa su liaudies, nustatė, kad daugiausiai yra priesaginių, sudurtinių pavadinimų, vyrauja moteriškos giminės pavadinimai, pavadinimai dažniausiai motyvuojami pagal spalvą, augimo vietą.

Po šio pristatymo Vilniaus universiteto bakalaurantas Mindaugas Karaciejus skaitė pranešimą „Dūrinų su antruoju veiksmažodiniu dėmeniu akcentuacija F. Kuršaičio lietuvių-vokiečių kalbų žodyne“. Vieną iš žymiausių antrosios XIX a. pusės kalbininkų – F. Kuršaičio – žodyną, pranešėjas tyrė akcentologiniu požiūriu. Pranešime aptarta sudurtinių žodžių su antruoju veiksmažodiniu dėmeniu akcentuacija, išryškinti šio tipo dūriniai, turintys pastovųjį pirmojo dėmens kirtį, jungiamojo balsio kirtį, antrojo dėmens kirtį bei turinčių šokinėjantį kirtį iš galūnės į pirmąjį dėmenį būdingiausi akcentuacijos bruožai.

Po šio nuoseklaus tyrimo apžvalgos pranešimą pristatė pirmo kurso magistrantė Agnė Pukevičiūtė iš Vytauto Didžiojo universiteto. Jos aptarta tema – „Sakytinės kalbos ritmika“ – naujiena lietuvių kalbos tyrimų baruose. Anot autorės, būtent sakytinės, o ne eiliuotos kalbos ritmas beveik netirtas, todėl siekta nustatyti, ar lietuvių kalboje kirčiuoti ir nekirčiuoti skiemenys pasiskirsto dėsningai. Tyrimo metu nustatyta, kad sakytinėje kalboje dominuoja nuliniai, vienskiemeniai ir dviskiemeniai tarpkirtiniai intervalai, sakytinėje kalboje dažniausiai kirčiuojamas priešpaskutinis žodžių skienu.

Trečiąją konferencijos sesiją sudarė literatūrologiniai pranešimai. Varšuvos universiteto magistrantė Olga Moskalewicz skaitė pranešimą „Poetinės variacijos Šarlio Bodlero temomis Vinco Mykolaičio-Putino ir Alfonso Nykos-Niliūno kūryboje“. Magistrantė savo

pranešime akcentavo tiek tiesioginius intertekstinius šių trijų poetų ryšius, tiek ryšius temų ir motyvų lygmenimis. Anot studentės, V. Mykolaičio-Putino kūryboje Ch. Baudelaire įtaka yra ryškesnė nei A. Nykos-Niliūno poezijoje. Visus poetus, pasak O. Moskalewicz, vienija panašios temos (skausmas, netektis, pesimizmas), stilius.

Vilniaus universiteto trečiakursės Deimantės Daugintytės pranešimas „Ribinės situacijos: individo egzistencijos bergždumas (Dviejų Alfonso Nykos-Niliūno eilėraščių analizė)“ per dviejų eilėraščių analizę („Der cherubinsche Wandersmann“ ir „Soma sema“) bandė atskleisti ribinių situacijų patirtį poetiniame vyksme siejant jas tiek su egzistencializmo filosofijai priskiriama M. Heidegger filosofija, tiek su viduramžių filosofo mistiko Eckharto ir mistinio poeto Angelus Silesius kūryba. Viena iš esminių D. Daugintytės, besiremiančios fenomenologinės analizės žiūra, pranešimo ašį – žvilgsnis į tekstą kaip sąmonės ir atminties vyksmą, kuriame įtekstinamas egzistencijos siekis išsiveržti iš kūno.

Vilniaus universiteto studentė Karolina Repečkaitė savo pranešime „Liūnė Sutema: santykio su transcendencija variantai“ analizavo bibliinių ir tautosakinių įvaizdžių susipynimą autorės poezijoje. Studentė teigė, kad, žvelgiant į juos iš krikščioniško mokymo ir mitologijos perspektyvos, galima pamatyti kuriamo santykio su transcendencija variantus. Modernios poetės kūryboje bakalaurantė pažymėjo santykio su transcendencija kismą, maldos ir anti-maldos poetiką.

Lietuvos edukologijos universiteto ketvirtakursė Rima Kasperionytė, skaitydama savo pranešimą „Judėjimo į priekį motyvas A. Ambraso ‘Maratone’ ir K. Sajos ‘Mamutų medžioklėje’“, aptarė dvi panašiu metu parašytas dramas: Kazio Sajos „Mamutų medžioklė“ (1968 m.) ir Arvydo Ambraso „Maratoną“ (1971 m.), kurias lygina beprasmiu judėjimo į priekį aspektu. Pranešime laikomasi nuomonės, kad lygina-

moms dramoms būdinga Vakarų absurdo teatro estetika, tačiau nuo Vakarų absurdo teatro jos skiriasi politiškumu, paliečiami sovietmečiu pasireiškusio gyvenimo absurdo klausimai. Taigi pranešime paliečiama tiek absurdo teatro tradicija, tiek sovietmečio retorikos ir individo sąmonės susidūrimo problemos. Studentės pranešimas komisijos įvertintas kaip vienas iš geriausių.

Kito pranešimo, Sigitos Gaudinskaitės „Artūro Imbraso ‘Klajūnas’ kaip magiškojo realizmo romanas“, probleminis laukas nuo Vakarų absurdo nukreipė Pietų Amerikos magiškojo realizmo romano modelio link. Magistrantė savo pranešime A. Imbraso romaną nagrinėja kaip magiškojo realizmo romaną ir jame pastebi fantastikos elementų, tikrovės ir fantazijos susipynimo motyvų. Anot studentės, „Klajūnas“ pagrįstai galėtų būti laikomas magiškojo realizmo romanu, praturtinančiu jo lietuviškąją tradiciją.

Klaipėdos universiteto magistrantė Elena Trečiokaitė pranešime „Naujas žvilgsnis į baltų mitologiją: baltų mitologinės būtybės G. K. Ivanicko romane ‘Laumės mėnuo’“ aptarė šiuolaikinės lietuvių fantastinės literatūros sąsajas su lietuvių mitologija ir tautosaka. Studentė, lygindama romane matomą mitologijos interpretaciją su šios srities tyrėjų išvadomis, daro išvadą, kad G. K. Ivanickas savo romane laisvai varijuoja baltų mitologine tematika, o tai būdinga fantastinei literatūrai.

Paskutinę konferencijos pranešimų sesiją pradėjo Šiaulių universiteto magistrantas Mindaugas Malcevičius, pristatęs temą „Poezijos refleksija Alfonso Nykos-Niliūno dienoraščiuose: ap(s)ibrėžtys ir vertinimo kriterijai“. Remdamasis trimis poeto dienoraščių tomiais studentas išryškino svarbiausią aspektą, nulemiantį gerą poeziją – autentišką. Pasak poeto, žodis turi tapti autoriaus nuosavybe, kad tekstas taptų originalus ir išliktų. M. Malcevičius, plačiai pristatęs A. Nykos-Niliūno poezijos kriterijus, tapo konferencijos laureatu.

Vilniaus universiteto antro kurso magistrantė Akvilė Rėklaitytė pristatė temą „Poezija kaip ‘tirštasis aprašymas’ (Marcelijus Martinaitis)“. Remdamasi kultūros antropologo C. Geertzio teorija, ji teigė, kad individas yra linkęs save suvokti per pasaulį, tokiu būdu erdvei ir objektams priskiriamos naujos reikšmės. C. Geertzio pasiūlytą „tirštojo aprašymo“ sąvoką pranešėja pritaikė poezijai – esą tai pats tirščiausias kultūros aprašymo būdas. Laikydamosi šios idėjos analizavo daugiasluoksnę M. Martinaičio kūrybą. Išsamus ir motyvuotas A. Rėklaitytės pranešimas komisijos buvo įvertintas prizų.

Kita pranešėja iš Vilniaus universiteto Kaucho humanitarinio fakulteto – antro kurso magistrantė Lina Buividavičiūtė – pristatė temą „Dialogiškumas Ričardo Gavelio romane ‘Vilniaus pokeris’ ir Viljamo Folknerio romane ‘Triukšmas ir įniršis’“. Pasirinkusi du modernius romanus studentė išryškino jų naratyvų specifika teigdama, kad šie puikiai iliustruoja tradicinio pasakojimo kismą, nes pereinama iš monologiško visąžinio naratoriaus į daugiabalsio romano poziciją. Polifoniškumą suvokdama kaip dialogą, pranešėja teigė, kad du balsai – pasąmonės srautas ir vidinis monologas – yra priemonė romanų veikėjų daugiaplanei komunikacijai.

Konferenciją baigė Ritos Gudėnaitės-Špokauskienės, Šiaulių universiteto magistrantės, pranešimas tema „Rašytojo vardas kaip prekės ženklas“. Dviem skirtingomis teorinėmis prieigomis studentė itin išsamiai ir vaizdžiai pristatė keturių lietuvių autorių vardus (Z. Čepaitė, V. V. Landsbergis, J. Ivanauskaitė, S. Parulskis) kaip prekės ženklus. Remdamasi ženkloros specialisto W. Olinso ir naratologo G. Genetto siūlomomis teorijomis, pranešėja teigė apie rašytojų populiarumą, jų knygų pardavimus, susidarytą visuomenės įspūdį. Šis novatoriškas, aktualus ir provokuojantis pranešimas sulaukė bene daugiausia auditorijos ir komisijos susidomėjimo.

Studentams grįžus iš ekskursijos po Vilniaus universiteto architektūrinį ansamblį,

prasidėjo komisijos vertinimai ir apdovanojimai. Dr. Rimantas Kmita, prisimindamas, kad ši konferencija skirta Maironio metinėms, provokavo, kad poetas taip pat tapo prekės ženklu – portretas ir eilėraščiai kabo mieste, dvidešimties litų banknotą puošia jo atvaizdas. Apibendrinamas, kad Maironio figūroje susijungia

ir mokslas, ir menas, studentams palinkėjo likti kultūroje ir tapti ateities kūrėjais. Aldona Ruseckaitė, Maironio lietuvių literatūros muziejaus direktorė, tardama sveikinimo žodį, džiaugėsi konferencijos sėkme ir teigė tikinti, kad tokie renginiai augina būsimą akademikų, profesorių kartą.

*Vilniaus universiteto
Filologijos fakulteto
Lietuvių literatūros specialybės
IV kurso studentės
Deimantė Daugintytė ir
Simona Diržinauskaitė*